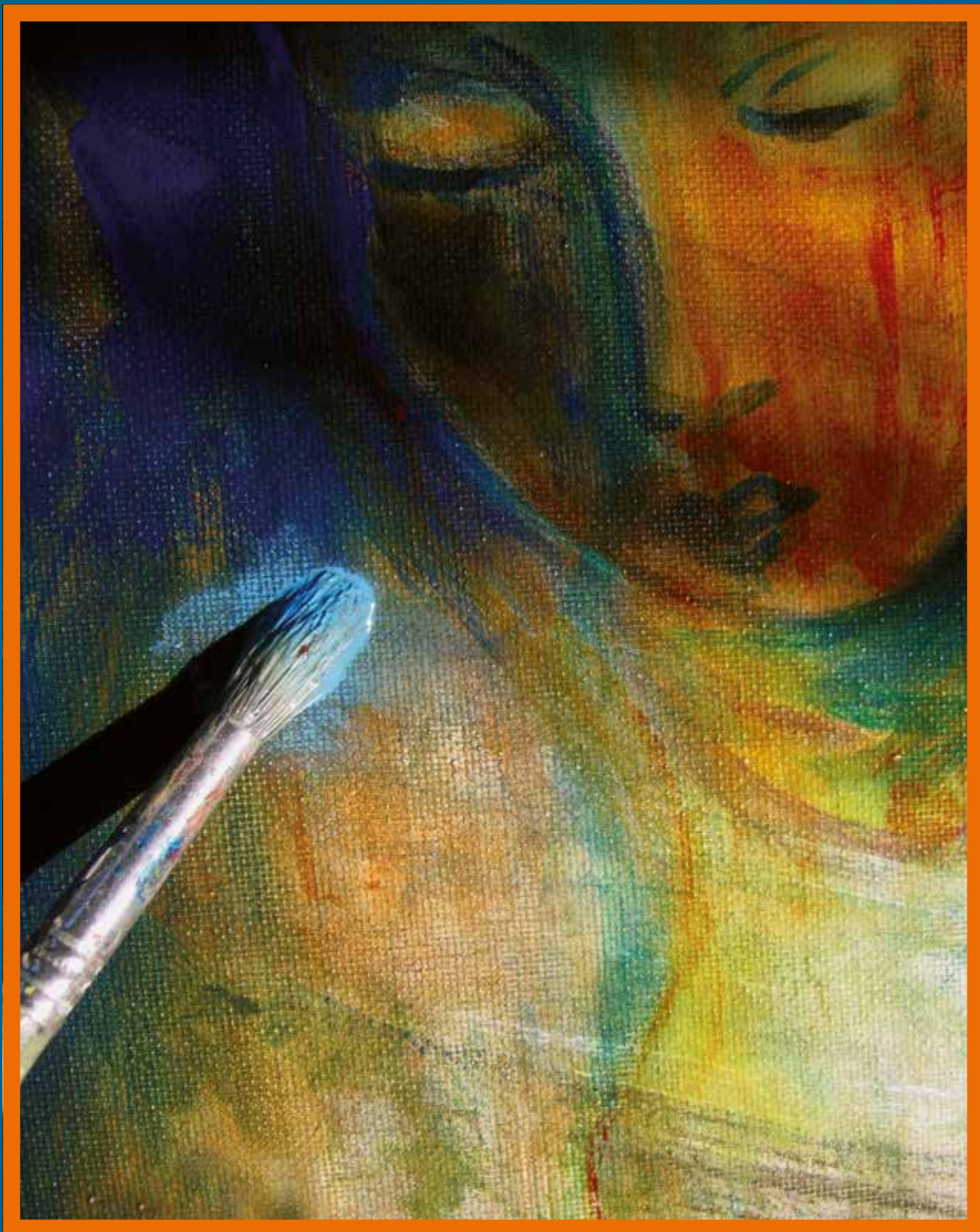

ERIKA BENGTSDOTTER

MÅLARBOKEN

DET MESTA DU VILL VETA OM OLJEMÅLERI
OCH LITE TILL

Reviderad

Innehåll

Kom loss! Om inspiration.....	10
Vad <i>är</i> oljefärg?	15
Mer om färger.....	21
Underlag att måla på.....	39
Att måla med.....	47
Hur börjar man?	60
Färgläran – den fundamentala.....	64
Vad ska jag måla?.....	72
Teknik – knep, finesser och finurligheter.....	83
Index	107
Detaljerad innehållsförteckning	109

Kom loss!

Om inspiration

Kom loss!

Ett sätt att släppa loss och inte fastna i ett visst sätt att uttrycka sig med färg och form är att måla på större dukar och använda bredare penslar. Då kommer man ifrån det tunna och kanske lite petiga sättet att använda oljefärg, som kan vara lätt att fastna i när man är ovan vid tekniken.

Stå upp vid ett staffli och måla så att du kan gå ifrån och titta på det du gör på lite håll. Håll färgen tunn i början, lägg upp stora ytor och gå sedan vidare till tjockare färg och mer detaljer. Se till att du inte blir störd, av mobilen, stress, ringklockor, en massa ”måsten”. Att absorberas av måleriet och få en stark ”nu”-upplevelse är obeskrivligt härligt – det är något som alla människor borde få njuta av... En mänsklig rättighet, faktiskt.

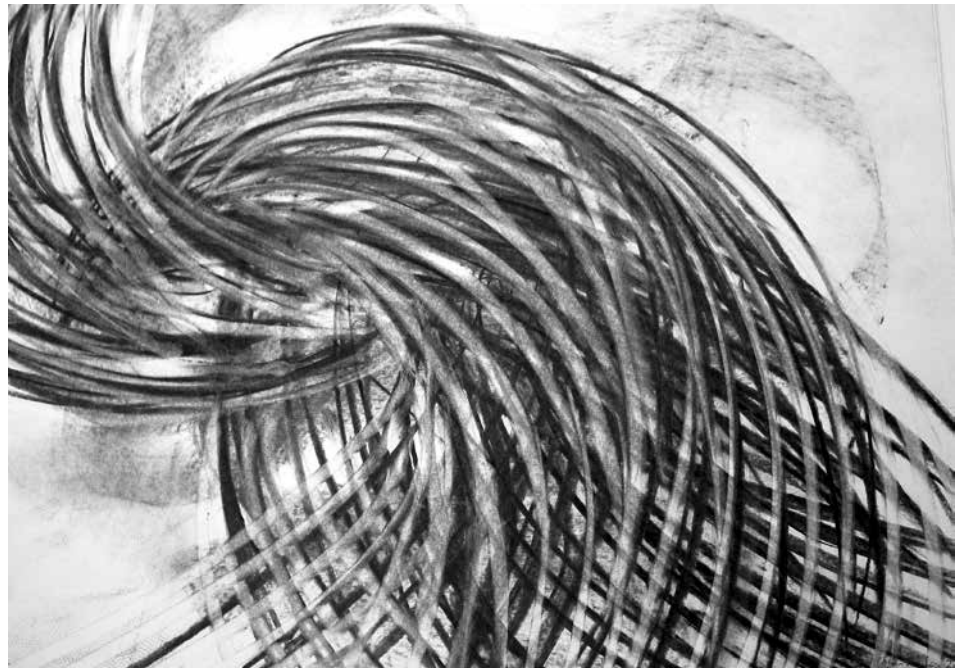
Rytm och rörelse

Hitta rytmen i det du målar genom penseltekniken. Tänk på van Goghs vindlande, intensiva, rytmiska penseldrag eller Matisses lekfullt graciösa, utan minsta tvekan, skenbart enkla, flödande. Former, dolda eller visade, berättar också om rytm och rörelse. Spetsiga former skapar mer rörelse. En spetsig triangel har mer rörelse i sig än en trubbig (lutar man den får den ännu mer rörelseverkan).

Pröva att måla rök ur en skorsten, vågor, eld och hitta rörelsen och energin. Besök en bondgård och teckna får, höns eller kor. Titta på hundar, katter eller andra husdjur – se rörelsen, förenkla!

Figurer i geometriska former - olika former ger olika aktivitet och energi.

*Flöde.
Kolteckning av
Johan Fremling.*

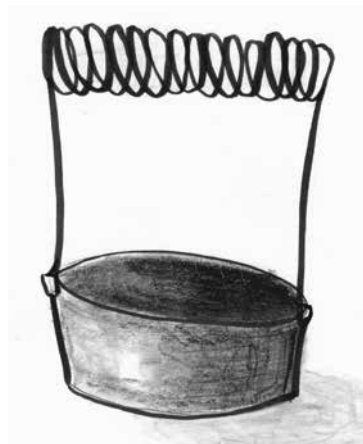
Två gröna bilder. Om du inte vill ge dig i kast med landskapsmåleri och allmänt tycker att det är svårt att få till gröna färger - testa då att ställa upp ett grönt stilleben, leta gröna ting och träna på färgblandningarna. Ett sätt att få mer kontroll över ljuset och kompositionen och komma bort från det som någon kallade landskapets alla gröna nyanser: "den gröna spenaten".

Ett hostblad gestaltat av Anna Frigell. Ristningar i den våta färgen.

Det är bra att många olika penslar, flata och runda och i olika bredder. Undvik alltför mjuka hårpenslar, de böjer sig mycket. De håller inte färgen och är mer lämpade för akvarellmåleri. Ett långt skaft gör det möjligt att backa och se målningen på lite distans. De kortare skaften passar extra bra för detaljarbete.

Penselhållare.

som har en burk med vatten (eller lösningsmedel om du använder olje-oljefärger) under. Penslarna hänger fritt, så att de inte trycker emot botten på burken.

Rengöringen är viktig! Torka ur så mycket färg du kan på en trasa eller hushållspapper. Man bör undvika, så långt det är möjligt, att spola ut färg i avloppet. Tvätta sedan ur penseln, torka ur med trasan, ta en klick såpa i handen, löddra in ordentligt i penseln, så att såpan kommer in ända upp till metallen i höljet. Skölj ur, slå av vattnet, forma nu till lite med fingrarna, så minimerar du risken för spretighet. Låt dem torka stående.

Borstpenslar

Borstpenslar av svinborst används till mer täckande tekniker som olja och akrylfärg. Borstens styrka och spänst gör att den klarar av mycket tjock, trögflytande färg. Penseln lämnar synliga spår i färgen vilket kan vara önskvärt som teknik.

*Färgcirkel noggrant
målad av Mats Nilsson.*

Färgläran – den fundamentala

Primär-, sekundär- och tertiärfärger

Varför kallas egentligen gult, rött och blått för primärfärger eller grundfärger?

Förklaringen är att just dessa tre måste man ha. Du kan aldrig blanda dig fram till exempelvis en röd. Den måste finnas i din målarlåda. Samtidigt klarar du dig väldigt långt med bara dessa tre, även om det i praktiken blir rätt så invecklat. De färger du kan använda med gott resultat är: kadmiumgul (ljus), kadmiumröd (mörk) och ultramarinblå. Ultramarin är en lite för rödaktig blå egentligen – men ger så fina violetta och gröna färger!

När du blandar primärfärgerna parvis får du tre sekundärfärger – orange, lila, grönt. Blandar du vidare varje grundfärg med en sekundärfärg får du tertiärfärger.

Teknik – knep, finesser och finurligheter

Alla prima

Alla prima är att måla direkt, utan undermålningar och grunder, i ett enda svep. När man målar utomhus blir det ofta alla primamåleri. Spontant vått-i-våttmåleri.

Avtryck

Du kan göra mönster eller skapa annorlunda strukturer i oljefärgen med hjälp av ett hopknycklat papper, trådar eller garnbitar. Om du målar på en bit trä eller ett löv, får du en stämpel, som du sedan trycker mot dukens yta. Det finns konstnärer som färgar in sina handflator (eller hela kroppen!) med färg och gör levande avtryck.

(En annan) begynnelse

Ett annorlunda sätt att börja en målning är att grunda en duk med en blandning av ultramarinblått och svart, låt det bli en lysande, svävande ton. Skissa sen upp motivet, gärna med en pensel doppad i utspädd ljuv ultramarinblå.

Blandteknik

Du kan blanda flera olika material i en bild. Till exempel göra en undermålning i akryl eller tempera och sedan applicera oljefärger ovanpå.

Blyerts

Kol är det klart bästa när du vill skissa (se sidan 51) och rådet att undvika blyerts har du redan fått – men, men, men ibland *kan* det bli snyggt och väldigt snyggt – med medvetet in-tecknade blyertsstreck i målningen. Titta på Dick Bengtssons oljemålningar – där blyertsteckningen ofta syns tydligt.

Använd då mjuk blyertspenna (kan behöva fixeras).

Djupverkan

Så här kan du skapa djup i din målning:

– *Linjeperspektivet* (centralperspektivet) innebär att parallella (horisontella) linjer som försvinner i fjärran (vägar, åar, järnvägar, alléer, staket) tycks löpa samman i en punkt vid horisonten. Den kallas försvinnandepunkten. Läs mer om perspektiv på sid 87.

– Att *variera storleken* på föremål eller människor, som man vet har ungefär samma storlek, ger en känsla av djup.

Linjeperspektiv skapar djup.
Margareta Espegren

Många av mina målarelever har länge frågat efter en sammanfattning av det vi går igenom på oljemålningskurserna. Det finns ett behov av översikt och struktur, samt förslag på övningar som man kan göra för att utöka sina kunskaper.

I MÅLARBOKEN kommer du att hitta "öppnare" till bildens olika språk. Förhoppningsvis kommer din förmåga och lust att uttrycka dig själv i bilder, med just oljefärger, att växa. Här finns det mesta du vill veta - och kanske lite till!

Erika Bengtsdotter

Den här boken fyller ett hål, ett behov som länge funnits hos pedagoger och målarsugna; en inspirationsbok, utan pekpinnar och givna sanningar, men full av erfarenhetsbaserad skaparlust och omsorgsfullt formulerad vägledning. Erika Bengtsdotter gör måleriäventyret till just ett äventyr. Ett öppet inspirerande landskap att i mycket gott sällskap orientera sig i. Ingen lämnas utanför, oavsett nivå eller ambition. Alla kan följa med och erövra sin bit.

Det märks att tusentals målar- och kurstimmar i sällskap med hungriga elever har runnit och pressats genom författaren som nu äntligen värpt fram denna handbok. Den startar flöden och öppnar sinnen!

Stina Wollter, konstnär

I MÅLARBOKEN kommer konstnären Erika Bengtsdotters värme och generositet till uttryck. Författaren smittar den vetgirige läsaren med sinnlig glädje över målarkonstens medel och metoder, just så underbara som hon själv upplever dem. Boken är ett lika konkret som sensuellt exempel på vad lustfyllt lärande kan innebära.

Uppsala kommuns kulturnämnd

